

MUTIOM
INDEX OPUSCULORUM,
MUMIET MUMOT MI

QUÆ IN PRIMO TOMO CONTINENTUR.

	PAG.
<i>Soliloquiorum Liber primus</i>	4.
<i>Secundus</i>	32.
<i>Epistola Dioscori ad Augustinum</i>	65.
<i>Epistola Augustini ad Dioscorum</i>	67.
<i>Liber de Magistro</i>	101.
<i>De Fide rerum quæ non videntur</i>	151.
<i>De Utilitate credendi</i>	174.
<i>De vera Religione</i>	223.
<i>De Fide & Symbolo</i>	321.
<i>De Catechizandis rudibus</i>	347.
<i>De Moribus Ecclesiæ catholice</i>	419.
<i>De Agone christiano</i>	481.

ADMONITIO

DE SEQUENTIBUS DUOBUS
SOLILOQUIORUM LIBRIS.

CUM id operis molitus est Augustinus, versabatur adhuc in rure Cassisiaco ex lib. 9. Conf. cap. 4. agebatque annum ætatis trigessimum tertium, ut ipse hic testatur lib. 1. cap. 10. Quapropter sub initium anni Christi trecentesimo octogesimo septimi collocandum videtur; nisi forte quis velit ad superioris anni finem cum aliis hactenus recensitis operibus pertinere.

In primo libro se ipse ad vivum depingit nova quadam, sed perquam familiari methodo edoctrurus, quemadmodum comparatum esse oporteat eum, qui Dei & animæ capessere scientiam cupit. Loquitur verò in primis de mentis sanitate subsidio fidei, spei, & caritatis procuranda, & mentis oculum, dum ab omni rerum inferiorum cupiditate purgatus sit, in solem illum haud impune adtolli, nedum in eo desigi posse ostendit. Secundus liber in eo versatur totus, ut demonstretur numquam intermorituram esse veritatem; unde ipsius animæ, quæ veritatis sedes est, immortalitas colligitur.

LIBRI I. RETRACT. CAPUT IV.

INTER hæc scripsi etiam duo volumina secundum studium meum & amorem, ratione indagandæ veritatis, de his rebus, quas maxime scire cupiebam, me interrogans, mihiq; respondens, tamquam duo essemus, ratio & ego, cum solus essem; unde hoc opus *Soliloquia* nominavi: sed imperfectum remansit, ita tamen ut in primo libro quæreretur, & utcumque appareret, qualis esse debeat qui vult percipere sapientiam, quæ utique non sensu corporis, sed mente percipitur: & quadam ratiocinatione in libri fine colligitur, ea quæ verè sunt, immortalia esse. In secundo autem de immortalitate animæ diu res agitur, & non peragitur.

L. I. c. I.
I. Sen. dist.
2. cap. I.
2. In his sanè libris non approbo quod in oratione dixi: *Deus qui nisi mundos verum scire noluit.* Responderi enim potest, multos etiam non mundos multa scire vera: neque enim definitum est hic quid sit verum, quod nisi mundi scire non possint, & quid sit scire. Et illud quod ibi positum est: *Deus, cujus regnum est totus mundus, quem sensus ignorat;* si Deus intelligendus est, addenda fuerant verba, ut diceretur, quem mortalis corporis sensus ignorat. Si autem mundus dictus est, quem sensus ignorat, ille rectè intelligitur, qui futurus est cælo novo & terra nova: sed etiam hic addenda erant illa, ut diceretur, mortalis corporis sensus. Sed illo more adhuc loquebar, quo sensus propriè corporis appellatur; nec assidue repetendum est, quod

I. Retr. c.
1. & 3.
& superius inde jam dixi, sed hoc recolendum, ubicumque ista locutio in meis litteris invenitur.

Et

3. Et ubi dixi de Patre & Filio: *Qui gignit, & quem gignit, unum est;* dicendum fuit, unum sunt, sicut apertè ipsa Veritas loquitur, dicens: *Ego & Pater unum sumus.* *Joan. 10. 30.* Nec illud mihi placet, quod in ista vita Deo intellecto jam beatam esse animam dixi: nisi fortè spe. Item quod dixi: *Ad sapientiæ conjunctionem non una via perveniri;* non benè sonat, quasi alia via sit præter Christum, qui dixit: *Ego sum via.* Vitanda ergo erat hæc offensio aurium religiosarum; quamvis alia sit illa universalis via, aliæ autem viæ de quibus in Psalmo canimus: *Vias tuas, Domine, notas fac mihi, & semitas tuas doce me.* Et in eo quod ibi dictum est: *Penitus esse ista sensibilia fugienda,* cavendum fuit ne putaremur illam Porphyrii falsi philosophi tenere sententiam, qua dixit: omne corpus esse fugiendum. Non autem dixi ego omnia sensibilia, sed, *ista,* hoc est, corruptibilia; sed hoc potius dicendum fuit: non autem talia sensibilia futura sunt in futuri sæculi cælo novo, & terra nova.

4. Item quodam loco dixi, quòd disciplinis liberalibus eruditi, sine dubio in se illas oblivione obrutas eruunt discendo, & quodam modo refodiunt. Sed hoc quoque improbo: credibilius est enim, propterea vera respondere de quibusdam disciplinis etiam imperitos earum, quando benè interrogantur, quia præsens est eis, quantum id capere possunt, lumen rationis æternæ, ubi hæc immutabilia vera conspiciunt; non quia ea noverant aliquando, & oblii sunt, quod Platoni, vel talibus visum est. Contra quorum opinionem quanta pro suscepto opere dabatur occasio, in lib. 12. de Trinitate disserui. Hoc opus sic incipit: *Volenti mihi multa ac varia mecum.* *Cap. 15.*

S. AURELII AUGUSTINI
 HIPPONENSIS EPISCOPI
SOLILOQUIORUM
 LIBRI DUO. *

* Scripti
sub initium
ann. Chr.
287.

LIBER PRIMUS.

Instituit se ipse Augustinus ad capessendam Dei & animæ scientiam; ac primum divinam opem implorat, tum agnita illius, quam concupiscit, scientiæ præcellentia, colloquitur secum de animi sui sanitate promovenda, ut ad contemplandum Deum tutò demum assurgat. Ad extremum libri colligit ea quæ verè sunt, immortalia esse.

CAPUT I.
Precatio ad
Deum.

VOLVENTI mihi multa ac varia mecum diu, ac per multos dies sedulò quærenti memetipsum ac bonum meum, quidve mali evitandum esset: ait mihi subitò, sive ego ipse, sive alius quis extrinsecùs sive intrinsecùs, nescio. Nam hoc ipsum est quod magnopere scire molior. Ait ergo mihi **RATIO**: ecce, fac te invenisse aliquid, cui commendabis, ut pergas ad alia? **A.** Memorix scilicet. **R.** Tantane illa est, ut excogitata omnia bene servet? **A.** Difficile est, immo non potest. **R.** Ergo scribendum est. Sed quid agis, quod valetudo tua scribendi laborem recusat? Nec ista dictari debent, nam solitudinem meram desiderant.

A.

A. Verum dicis. Itaque prorsus nescio quid agam. **R.** Ora salutem & auxilium, quo ad concupita pervenias, & hoc ipsum litteris manda, ut prole tua fias animosior. Deinde quod invenis, paucis conclusiunculis breviter collige. Nec modò cures invitationem turbæ legentium, paucis ista sat erunt civibus tuis. **A.** Ita faciam.

2. Deus universitatis conditor, præsta mihi primum ut bene te rogem, deinde ut me agam dignum quem exaudias, postremò ut liberes. Deus, per quem omnia, quæ per se non essent, tendunt esse. Deus, qui ne id quidem quod se invicem perimit, perire permittis. Deus, qui de nihilo mundum istum creasti, quem omnium oculi sentiunt pulcherrimum. Deus, qui malum non facis, & facis esse ne pessimum fiat. Deus, qui paucis ad id quod verè est refugientibus, ostendis malum nihil esse. Deus, per quem universitas etiam cum sinistra parte perfecta est. Deus, à quo dissonantia usque in extremum nulla est, cum deteriora melioribus concinunt. Deus, quem amat omne quod potest amare, sive sciens, sive nesciens. Deus, in quo sunt omnia, cui tamen universæ creaturæ, nec turpitudine turpis est, nec malitia nocet, nec error errat. Deus, qui nisi mundos verum scire noluisti. Deus, pater veritatis, pater sapientiæ, pater veræ summæque vitæ, pater beatitudinis, pater boni & pulchri, pater intelligibilis lucis, pater evigilationis atque illuminationis nostræ, pater pignoris, quo admonemur redire ad te.

3. Te invoco, Deus veritas, in quo & à quo & per quem vera sunt, quæ vera sunt omnia. Deus sapientia, in quo & à quo & per quem sapiunt, quæ sapiunt omnia. Deus vera

I. Retr. 5.
4. n. 2.
I. Sent.
dist. 2. cap.
1.